

Πλεονεκτήματα και Προοπτικές για την Καλλιέργεια του Μονόκοκκου και του Σπέλτα στη Βουλγαρία

Автор(и): проф. д-н. Илия Станков

Дата: 23.11.2016 Брой: 11/2016

Τις τελευταίες 10–15 χρόνια, σε σχέση με τις σημαντικές αλλαγές που έχουν συμβεί στη βουλγαρική γεωργία, το ενδιαφέρον μιας σειράς ιδιωτών γαιοκτημόνων και αγροτών από διάφορες περιοχές της χώρας για τον μονόκοκκο – ένα αρχαίο δημητριακό – έχει αυξηθεί. Εκτός από εξειδικευμένες γεωργικές δημοσιεύσεις, έχει συζητηθεί επίσης σε προγράμματα της βουλγαρικής ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, όπου συχνά τίθεται το ερώτημα ποια είναι τα πλεονεκτήματα του μονόκοκκου και του ολβιού στη χώρα μας και ποιες είναι οι προοπτικές για την καλλιέργειά τους. Μέρος II – Ο Ολβιός

Το ενδιαφέρον για τον μονόκοκκο και τον ολβιό αυξάνεται παράλληλα με την αυξανόμενη ζήτηση για υγιεινά και οργανικά προϊόντα, καθώς και με το ενισχυόμενο αντικαπνιστικό κίνημα. Πιθανότατα, οι μειούμενες καπνικές εκτάσεις στη Βουλγαρία θα μπορούσαν να καταληφθούν από αυτά τα σιτηρά.

Ολβιός – *Triticum aestivum* subsp. *spelta* είναι ένα είδος καλλιεργούμενου σιταριού που καλλιεργούνταν μέχρι τα μέσα του 20ού αιώνα, μετά τα οποία εκτοπίστηκε εντελώς από το συνηθισμένο σιτάρι. Σήμερα γίνεται αντιληπτό ως ένα υγιεινό τρόφιμο, καθώς έχει μεγαλύτερο ποσοστό πρωτεΐνης από το σιτάρι, καθώς και μεγάλη ποσότητα φυτικών ινών, ορυκτών και βιταμινών. Περιέχει σχεδόν διπλάσια βιταμίνη Α και βιταμίνες της ομάδας Β, λίπη, φώσφορο και πρωτεΐνες, ενώ οι ποσότητες γλουτένης είναι ελάχιστες.

Έχει πολύ καλά αναπτυγμένο ριζικό σύστημα. Το στέλεχος είναι δυνατό και δεν είναι επιρρεπές στο ξάπλωμα. Το στάχυ είναι μακρύ, με τετράγωνη μορφή και χαλαρή δομή. Τα σταχύκια είναι διαχωρισμένα μεταξύ τους, αλλά οι κόκκοι είναι πλήρως περικλεισμένοι από τα λέπια.

Η ομόφωνη γνώμη των περισσότερων ερευνητών είναι ότι ο ολβιός ανέχεται καλά το κρύο και είναι ένα χειμερινό-ανθεκτικό φυτό. Δεδομένης επαρκούς υγρασίας, βλαστώνει στους 1–2 °C, και στους 2–4 °C είναι ικανό για ανάπτυξη. Τα αναδυόμενα νεαρά φυτά διαχειμάζουν εύκολα ακόμη και στους μείον 15–20 °C. Ο ολβιός είναι ευαίσθητος στην ασθένεια της ωχράς σήψης, καθώς και στο καφέ και το κίτρινο σκουριάσμα.

Σε σύγκριση με το κοινό χειμερινό σιτάρι *Tr. aestivum*, είναι πιο απαιτητικό όσον αφορά τις βροχοπτώσεις και είναι λιγότερο ανεκτικό στην ξηρασία. Με άφθονες βροχοπτώσεις και ισχυρή ηλιοφάνεια αναπτύσσεται γρήγορα και αστοχίζει. Σε σύγκριση με άλλα είδη σιταριού, πριν από την έναρξη της βλάστησης ανέχεται να παραμείνει κάτω από νερό για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, καθώς έχει καλύτερη ανεκτικότητα στην υπερβολική υγρασία. Από αυτή την άποψη, ο ολβιός είναι ιδιαίτερα κατάλληλος για εκείνες τις περιοχές της χώρας όπου παρατηρείται κάθε χρόνο υπερβολική υγρασία και σχηματισμός υδάτινων επιφανειών, στις οποίες τα φυτά πεθαίνουν.

Ο ολβιός δεν είναι ιδιαίτερα απαιτητικός όσον αφορά τους διαφορετικούς τύπους εδάφους. Είναι ικανός να προσαρμοστεί σε φτωχά ορεινά εδάφη και παράγει αποδόσεις ακόμη και σε όξινα και αλμυρά εδάφη.

Κατά την περίοδο της γονιμοποίησης, ο ολβιός αντιδρά ενεργά στην παρουσία χαλκού (Cu) στο έδαφος, αντίστοιχα στην ανεπαρκή ποσότητά του, καθώς έχει θετική επίδραση σε αυτόν τον αναπτυξιακό κύκλο στη διαδρομή των βιοχημικών διεργασιών. Η αιτία των λευκασμένων στάχυων που παρατηρούνται ετησίως στις σιτηρές καλλιέργειες πρέπει να αναζητηθεί στην έλλειψη Cu. Εάν το έδαφος περιέχει 2–4 ppm χαλκό, αυτή η ποσότητα είναι ανεπαρκής. Η περιεκτικότητα σε χαλκό στο έδαφος πρέπει να είναι τουλάχιστον 6–10 ppm.

Για δύο χρόνια, η Οικο-αγροκτηνοτροφία "Δούναβης" ΑΕ – Βιδίνης καλλιέργησε περίπου 2.000 στρέμματα ολβιού με τη βοήθεια μιας γερμανικής εταιρείας. Επιτεύχθηκε απόδοση περίπου 100–150 kg/στρέμμα χωρίς την εφαρμογή καμίας λίπανσης. Δεν χρησιμοποιήθηκαν επίσης ζιζανιοκτόνα, μυκητοκτόνα και εντομοκτόνα.

Η γνώμη μας είναι ότι ο ολβιός έχει υψηλότερο παραγωγικό δυναμικό από τον μονόκοκκο και τον δίκοκκο.

Δεδομένης της τρέχουσας κατάστασης της βελτίωσης σιτηρών στον κόσμο και στη χώρα μας, είναι απλά αδιανόητο για τη γεωργία μας να επιστρέψει στην καλλιέργεια μονόκοκκου και ολβιού σε μεγάλη παραγωγική κλίμακα.

Εκτός από τις ποικιλίες κοινών και σκληρών σιτηρών, υπάρχουν και άλλες σιτηρές καλλιέργειες όπως το τριτικάλε, η σίκαλη, το κριθάρι και ο βρώμος, οι οποίες έχουν αποδεδειγμένα πλεονεκτήματα έναντι του μονόκοκκου και του ολβιού, που είναι καλλιέργειες της περασμένης εκτεταμένης γεωργίας. Παρόλα αυτά, καθοδηγούμενοι από τα αποτελέσματα που ελήφθησαν τα τελευταία χρόνια και το μεγάλο ενδιαφέρον μιας σειράς ιδιωτών αγροτών και μισθωτών για τον μονόκοκκο και τον ολβιό, θεωρούμε ότι αυτές οι καλλιέργειες μπορεί να σπαρθούν σε περιορισμένες εκτάσεις, αλλά αυτή δεν είναι η προοπτική για τη βουλγαρική γεωργία. Η εγχώρια αγορά για αυτά είναι περιορισμένη, αλλά εάν αναπτυχθούν διεθνείς αγορές και αυξηθεί η ζήτηση, δεν υπάρχει λόγος οι εκτάσεις να μην επεκταθούν σε 25–50 χιλιάδες στρέμματα και περισσότερα στη χώρα.

Είναι, ωστόσο, λάθος να υποθέσουμε ότι τα προβλήματα της αύξησης της παραγωγής και της βελτίωσης της ποιότητας του σιταριού για ψωμί και ζωοτροφές θα λυθούν από τον μονόκοκκο και τον ολβιό.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο θεωρούμε ότι η προτεραιότητα πρέπει λογικά να δοθεί στην καλλιέργεια χειμερινών κοινών και σκληρών σιτηρών, τριτικάλε, σίκαλης, κριθαριού, βρώμου και άλλων καλλιεργειών, ενώ παρέχονται ευκαιρίες για εκείνους τους αγρότες που δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον μονόκοκκο και τον ολβιό να στραφούν στην καλλιέργειά τους, ανάλογα με τα οικονομικά τους συμφέροντα και την ανάγκη να χρησιμοποιήσουν το σιτάρι τους στο τροφικό ισοζύγιο της χώρας. Επιπλέον, με τη συμπερίληψη αυτών των καλλιεργειών στην παραγωγή, δημιουργούνται προϋποθέσεις για τη διεύρυνση της γκάμας προϊόντων από τη βιολογική γεωργία.

Η θέση που εκφράσαμε από εμάς σχετικά με την καλλιέργεια μονόκοκκου και δίκοκκου, καθώς και ολβιού, στην παραγωγή σιτηρών της χώρας δεν πρέπει να γίνει αντιληπτή από τους παραγωγούς σιτηρών μας ως υποχρεωτική πρακτική τελευταίας λύσης. Η τελική απόφαση πρέπει να ληφθεί από μεμονωμένους αγρότες στις διάφορες περιοχές της χώρας, ανάλογα με τα οικονομικά τους συμφέροντα.

